

Brüssel, 3.11.2016
COM(2016) 701 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE
jäätmestatistika määruse (EÜ) nr 2150/2002 kohaselt kogutud statistika ja selle
kvaliteedi kohta

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

jäätmestatistika määruse (EÜ) nr 2150/2002 kohaselt kogutud statistika ja selle kvaliteedi kohta

SISUKORD

1.	Sissejuhatus	2
1.1.	Jäätmestatistika määrus	2
1.2.	Erinevad lähenemisviisid ja kvaliteet.....	2
1.3.	Kvaliteedikontroll	2
2.	Õigeaegsus ja ajakohasus	3
3.	Täielikkus.....	3
4.	Andmete täpsus	4
4.1.	Andmete katvus.....	4
4.2.	Jaotus majandussektorite kaupa	5
4.3.	Jäätmete liigitamine	5
4.4.	Jäätmetekke ja jäätmekäitluse vahelised erinevused.....	5
5.	Võrreldavus	6
5.1.	Ajaline võrreldavus	6
5.2.	Riikidevaheline võrreldavus	6
6.	Ettevõtjate koormus	6
7.	Näitajate väljatöötamine.....	7
8.	Saavutused ja tulevikuväljavaated	7

1. SISSEJUHATUS

1.1. Jäätmestatistika määrus

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2002. aasta määruse (EÜ) nr 2150/2002 (jäätmestatistika kohta)¹ (edaspidi „määrus”) eesmärk on koostada jäätmestatistikat vastavalt direktiivile 2008/98/EÜ, mis käsitleb jäätmeid (jäätmete raamdirektiiv)². Määruse artikli 8 lõikes 1 on nõutud, et komisjon esitaks Euroopa Parlamendile ja nõukogule iga kolme aasta tagant (pärast esimest aruannet, mis tuli esitada viie aasta jooksul pärast määruse jõustumist) aruande määruse rakendamise kohta. Esimene aruanne avaldati aastal 2008,³ teine aastal 2011⁴ ja kolmas aastal 2014⁵.

1.2. Erinevad lähenemisviisid ja kvaliteet

Määruses on sätestatud, milliseid andmeid tuleb esitada ja milline on nende nõutav kvaliteet, kuid jäätmestatistika koostamise konkreetse meetodi valik on jäetud liikmesriikide otsustada. See võimaldab neil olemasolevaid andmekogumissüsteeme säilitada ning minimeerida määruse nõuete täitmisest tulenevat koormust.

Määrusega (I lisa, 7. jagu) on ette nähtud, et liikmesriigid esitavad koos andmetega kvaliteediaruande. Liikmesriigid kasutavad nendes aruannetes kvaliteedielemente, mida kasutatakse tavaliselt Euroopa statistikasüsteemis⁶ ja mis on sätestatud jäätmestatistika kvaliteeti käsitlevas komisjoni määruses (EÜ) nr 1445/2005⁷.

1.3. Kvaliteedikontroll

Alates esimesest andmeedastusest aastal 2006 on komisjonil (Eurostatil) olemas tõhus kaheetapiline kvaliteedikontrolli süsteem.

Esimese sammuna pärast andmete laekumist viiakse kahe kuu jooksul pärast aruannete esitamise tähtaega läbi andmete ja kvaliteediaruannete kiire hindamine. Selles etapis hinnatakse andmeid peamiselt uute andmete sisemise sidususe ja vahepealse aja jooksul ilmnenud arengute seisukohast. Andmeid analüüsitakse väga kokkuvõtlikult ja analüüsi eesmärk on tuvastada olulisi katkestusi aegridades ning kontrollida seda, kas andmed sobivad avaldamiseks. Hindamisaruanne edastatakse liikmesriikidele, kes võivad paluda selgitust ja/või andmete läbivaatamist sõltuvalt asjaomastest tähelepanekutest.

Teine samm on põhjalik valideerimine. Selle käigus analüüsitakse andmeid üksikasjalikumalt (nt majandussektorite ja jäätmekategooriate kaupa) ning võrreldakse olukordi ja arenguid riigiti. Valiidsuskontrollid hõlmavad järgmist:

- riigisiseseid võrdlused: jäätmete hulk majandusharude kaupa võrreldes varasemate aastatega;
- riikide omavaheline võrdlemine majandusharude andmete alusel;
- igas jäätmekategoorias tekkinud jäätmete ja töödeldud jäätmete riigisisene võrdlus;

¹ ELT L 332, 9.12.2002, lk 1.

² ELT L 312, 22.11.2008, lk 3.

³ KOM(2008) 355 (lõplik), 13.6.2008.

⁴ KOM(2011) 131 (lõplik), 17.3.2011.

⁵ COM(2014) 79 (final), 14.2.2014.

⁶ Eurostati veebisait kvaliteedi kohta:

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=2273.1_2273_47140765&_dad=portal&_schema=PORTAL.

⁷ ELT L 229, 6.9.2005, lk 6.

- võrdlemine muu aruandekohustuse raames jätmete kohta esitatud andmetega (nt õigusnormidele vastavuse järelevalve muude jätmeõigusaktide kohaselt).

Tulemusi kontrollitakse riikide kvaliteediaruannete, esimese hindamisetapi tagasiside ja muude dokumentide (nt varasemate aastate aruandlusdokumendid) põhjal ning seejärel arutatakse neid liikmesriikidega.

Lisaks kahele nimetatud etapile on komisjon (Eurostat) teinud ettepaneku valideerimisetapi kohta, mille liikmesriigid peavad läbi viima enne andmete edastamist ja mis põhineb valideerimise standardeeskirjadel. Ühtsed valideerimise standardeeskirjad jätmetestatistika kohta lepidi liikmesriikidega kokku 2014. aastal. Üksteist liikmesriiki kasutasid kõnealuseid eeskirju juba enne vaatlusaasta⁸ 2012 andmete esitamist. See on oluline samm valideerimisprotsessi edasise tõhustamise poole.

Komisjon (Eurostat) parandab täiendavalt metoodilisi juhendeid, mis on kättesaadavad Eurostati veebisaidil, ning jätkab kvaliteedikontrolli süsteemi parandamist ja täiendamist.

2. ÕIGEAEGSUS JA AJAKOHASUS

Andmed ja kvaliteediaruanded esitatakse iga kahe aasta järel komisjonile (Eurostat) 18 kuu jooksul pärast vaatlusaasta lõppu⁹.

Aruandlustähtaja järgimine vaatlusaastal 2012 on sarnane vaatlusaasta 2010 omaga. Kokku 21 liikmesriiki ja EMP/EFTA riiki esitasid oma 2012. aasta andmekogumid ja kvaliteediaruanded õigel ajal või ühe kuu jooksul pärast tähtaega. Viie liikmesriigi (Taani, Iirimaa, Itaalia, Leedu ja Rumeenia) ning ühe EMP/EFTA riigi (Island) andmed ja kvaliteediaruanded saabusid rohkem kui kolm kuud pärast tähtaega. Andmekogumite või kvaliteediaruannete osad saabusid rohkem kui kolm kuud pärast andmete esitamise tähtaega kolme riigi puhul (Soome, Läti ja Ühendkuningriik).

Komisjon (Eurostat) võtab meetmeid, et kannustada riike oma statistika tegemise protsesse läbi vaatama ja esitama kvaliteetseid andmeid ettenähtud tähtaegadeks.

Avaldamine

Jäätmetekke ja -käitluse andmed avaldati Eurostati andmebaasis 1. oktoobril 2014.

3. TÄIELIKKUS

Täielike riiklike andmekogumite esitamine on ELi koondandmete saamiseks väga oluline. Puuduvad andmed vähendavad jätmetestatistika teabeväärtust. Andmed puuduvad, kui riikidel kas ei ole andmeallikaid või andmed on hinnanguteks puudulikud.

Jäätmetekke andmekogumi osas vähenes puuduvate väärtuste arv ja puuduvaid väärtusi edastanud riikide arv vaatlusaastate vahemikus 2010–2012 märkimisväärselt. 2010. aastal teatas puuduvatest väärtustest kaheksa riiki, kuid vaatlusaastal 2012 langes see arv kolmele. Vaatlusaastal 2010 oli puuduvaid väärtusi kokku 4,1 %, kuid 2012. aastal langes see 1,5 %-le. Sama tendents, ehkki vähem ilmekas, kehtib jäätmekäitluse andmete kohta. Puuduvate väärtuste osatähtsus, mis vaatlusaastal 2010 oli 3,5 %, langes 2012. aastal 3,1 %-le ning puuduvatest andmetest teatanud riikide arv vähenes kaheksalt kuuele. Rohkem kui pool jäätmekäitluse andmekogumite puuduvatest väärtustest (55 %) puudutasid

⁸ Vaatlusaasta on ajavahemik, mida andmed kirjeldavad. Kuna andmete edastamise tähtaeg on 18 kuud, esitatakse vaatlusaasta 2012 andmed 2014. aastal.

⁹ Määruse (EÜ) 2150/2002 I ja II lisa 7. jao punkt 2.

jäätmekäitluskategooriat „tagasitäide”. Tagasitäidet käsitlevaid andmeid koguti esimest korda 2010. aastal pärast määruse¹⁰ muutmist.

4. ANDMETE TÄPSUS

4.1. Andmete katvus

Jäätmetekke statistika tuleb koostada kõikide majandussektorite kohta ja kodumajapidamiste kohta ning see peab hõlmama taaskasutus- ja kõrvaldamistoimingutest tekkivaid jäätmeid ehk nn sekundaarseid jäätmeid. Statistika peaks hõlmama ka väikeettevõtete (vähem kui 10 töötajat) tekitatud jäätmeid, kuigi sellised ettevõtted tuleks võimaluse korral uuringutest välja jätta.

Jäätmekäitluse statistika hõlmab kõiki riigi piires taaskasutatud või kõrvaldatud jäätmeid, olenemata nende päritolust. Määruse aluseks oleva kontseptsiooni kohaselt kogutakse andmeid jäätmete lõppsihtpunkti kohta. Ettevalmistavaid käitlustoiminguid statistika ei hõlma.

Katvusvead ja erinevused andmete katvuses

Täheldatud katvusvead tulenevad eelkõige järgmisest:

- erinevused jäätmete mõiste kohaldamises;
- erinevad metodoloogilised lähenemisviisid ja riikide jäätmehoolduse ja jäätmestatistika prioriteetide erinevus;
- sektoriomased katvusprobleemid.

Neljas valdkonnas on andmete katvuses suurimad erinevused:

- mäetööstusjäätmete (mäetööstuses tekkivate jäätmete) katvusel on väga suur mõju. Kõige suuremad erinevused riikide vahel tulenevad katendist, s.o looduslikest ainetest, mis tuleb kaevandustest ilma töötlemata eemaldada, et maavarale ligi pääseda, ning mäetööstusjäätmetest, mida käideldakse kaevandamiskohas.
- Vahetegemine jäätmete ja kõrvalsaaduste vahel mõjutab oluliselt majanduse tegevusalade¹¹ klassifikaatori NACE A jao (põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük) ning C jao (töötlev tööstus) jäätmekoguseid. See kehtib eelkõige selliste jäätmekategooriate kohta nagu puidujäätmed, loomsed ja taimsed jäätmed ning metalli tootmisel tekkiv räbu.
- Jäätmetekke dispersioon NACE F jaos (ehitus) näitab, et andmete katvuses on erinevusi.
- Nagu juba punktis 3 märgitud, ei ole mõnel riigil veel võimalik esitada andmeid jäätmekäitluskategooria „tagasitäide” kohta.

Katvusvigade üldist mõju on raske hinnata. See võib kaasa tuua nii ala- kui ka ülehindamist. Hinnanguliselt on mõju kõige suurem NACE B jao (mäetööstus) mineraaljätmete puhul.

4.2. Jaotus majandussektorite kaupa

Määruses kutsutakse liikmesriike üles liigitama oma andmeid 19 tegevusala järgi, milles jäätmed on tekkinud (18 majandustegevusala ja kodumajapidamised). Majandustegevuse

¹⁰ ELT L 253, 28.9.2010, lk 10.

¹¹ Liigitatud Euroopa Ühenduse majanduse tegevusalade statistilise klassifikaatori (NACE) praeguse versiooni NACE Rev. 2 alusel.

jaotus põhineb klassifikaatoril NACE. Jäätmete korrektne jaotamine vastavalt tekitavale sektorile on eeltingimuseks:

- sektori jäätmekoguste võrreldavuse ning
- jäätmestatistika ja ettevõtlusstatistika omavahelise järjepidevuse jaoks.

Jäätmete jaotamine vastavalt tekitavale sektorile sõltub andmete kogumisel kasutatavast meetodikast ja statistilistest üksustest, mille kohta jäätmestatistikat koostatakse. Andmete võrreldavus ja järjepidevus põhineb ettevõtlusregistrite kasutamisel andmekogumiseks. Kuna määrus lubab võtta andmete koostamisel statistilisteks üksusteks kas kohalikud üksused või tegevusalaüksused, jäävad riikidevahelised jäätmeandmete paigutuserinevused püsima ka siis, kui määruse sätteid kohaldatakse õigesti.

Vale paigutuse üldmõju peetakse väheseks. Ebatõenäolised juhtumid, näiteks jäätmekäitluse mineraaljäätmel või kodumajapidamiste tekitatud stabiliseeritud jäätmel, avastatakse valideerimise käigus ning saaksid seega selgituse või korrigeeritaks. Selliseid juhtumeid ei ole väga sageli.

4.3. Jäätmete liigitamine

Määruses on sätestatud jaotus jäätmekategooriate kaupa vastavalt Euroopa jäätmeklassifikatsioonile statistika tarbeks¹² (EWC-Stat). Siiski ei sätestata seal, millist liigitust tuleb kasutada andmete kogumisel.

Enamik riike kogub andmeid ELi jäätmeloendi¹³ järgi, kus jäätmel on jaotatud 839 liiki. Hoolimata teatavatest probleemidest jäätmeloendi kohaldamisel, tagab kõnealuse liigituse levinud kasutamine selle, et andmed on määruse nõuete kohaselt hästi võrreldavad vähemalt koondandmete tasandil. Klassifitseerimisviigade mõju andmete täpsusele peetakse väikseks.

4.4. Jäätmetekke ja jäätmekäitluse vaheline erinevus

Erinevus jäätmetekke ja -käitluse koguste vahel oli ELis aastal 2012 umbes 200 miljonit tonni. See on keskmiselt 8 % tekkinud jäätmete kogusest. See erinevus on kahe viimase aruandeperioodi jooksul olnud stabiilne. See oli 2006. ja 2008. aastal suurem: 400 miljonit tonni. Struktuur jääb samaks: jäätmel tekib rohkem, kui neid käitlusele läheb. 2012. aastal oli erinevus suurim jäätmete käitlemisel tekkinud puhastussetete ja vedeljäätmel puhul (umbes 70 %) ja väikseim (peaaegu 0 %) pinnasejäätmel puhul.

Erinevust jäätmetekke ja jäätmekäitluse vahel saab selgitada mitme nähtusega.

- Mitte kõiki jäätmel ei käidelda selles riigis, kus need on tekkinud. Impordi- ja ekspordiantmeid määruse alusel ei koguta, seega ei ole võimalik mõõta määrusekohaste andmete alusel impordist ja ekspordist tulenevaid erinevusi. Väliskaubanduse hinnangulised andmed näitavad, et see mõju selgitab ligikaudu viiendiku erinevusest kogu ELi kohta. Üksikute liikmesriikide puhul võib see mõju olla suurem. Näiteks Saksamaa jäätmel import moodustab rohkem kui 4 % tema tekitatud jäätmeldest, samas kui Ühendkuningriik ekspordib rohkem kui 6 % oma tekitatud jäätmeldest.
- Jäätmetekke andmed hõlmavad nii primaarseid kui ka sekundaarseid tekkinud jäätmel, samas kui jäätmekäitlus tähendab lõpptöötlust ja käideldud jäätmel tuleks arvestada vaid üks kord.

¹² Praegune versioon EWC-Stat Rev. 4, milles on 51 kategooriat.

¹³ Kehtestatud komisjoni otsusega 2000/532/EÜ, mida on viimati muudetud komisjoni otsusega 2014/955/EL.

- Kõikide jäätmekategooriate, välja arvatud setete andmed teatatakse normaalmärgkaalus. Eeltöötlemisprotsessi käigus, näiteks tehes ettevalmistavaid tööstustoiminguid jäätmete kõrvaldamiseks (vedeljäätmete käitlemine, nt nõrgvesi, õli-vesiemulsioon), väheneb veesisaldus ja lõpptöötlusse minevad jäätmed on märkimisväärselt väiksema massiga.
- Mõni toiming on määruse II lisa kohaldamisalast välja jäetud, näiteks koospõletusrajatised, kus kasutatakse kütusena ainult konkreetse biomassi jäätmeid.
- Mitte kõiki jäätmeid ei käidelda samal aastal, mil need on tekkinud. Mõned jäätmed ladustatakse ajutiselt. Seega aastal t töödeldud jäätmed võivad sisaldada aastal t-1 tekkinuid jäätmeid. Aastal t tekitatud jäätmeid võidakse töödelda aastal t+1.

5. VÖRRELDAVUS

5.1. Ajaline võrreldavus

Vaatlusaasta 2012 kohta kogutud andmete puhul oli tegemist teise kogumisega pärast muudetud määrusega sisse viidud olulisi muudatusi. Riigid on need muudatused hästi rakendanud. Komisjon (Eurostat) on teinud pidevat tööd seoses aegridade esitamise ja analüüsiga ning aegread koosnevad praegu viiest vaatlusaastast (2004, 2006, 2008, 2010 ja 2012).

Liikmesriikide kvaliteediaruanded on osutunud kasulikuks vahendiks, mille abil jälgida tehtud meetodilisi muudatusi ja nende mõju andmete võrreldavusele. Riikide kvaliteediaruannete hindamisest nähtub, et peaaegu kõik liikmesriigid on alates aastast 2004 teinud olulisi kohandusi oma riiklikus jäätmetatistika koostamise viisis. Enamik riike parandab andmete kogumist andmete kvaliteedi (nt andmelünkade täitmine, katvuse suurendamine) ning meetodite tõhustamise osas.

Andmete kogumise parandamine on aastate jooksul loonud aegridade katkemise. Liikmesriigid vaatavad läbi varasemate aastate andmekogumeid, et neid katkestusi piirata. Kasutajaid teavitatakse. Komisjon (Eurostat) osutab levitatavates andmekogumites aegridade katkestustele.

5.2. Riikidevaheline võrreldavus

Tänu ühistele määratlustele ja klassifikatsioonidele on andmete võrreldavus riikide vahel enamiku sektorite ja jäätmeliikide osas üsna hea. Siiski tekib endiselt mõningaid probleeme andmete võrdlemisel riikide vahel erinevuste tõttu katvuses, nagu on kirjeldatud punktis 4.1.

6. ETTEVÕTJATE KOORMUS

Oma kvaliteediaruannetes näitavad liikmesriigid, et nad on võtnud endale kohuseks hoida ettevõtete koormus võimalikult väike. See kajastub ka asjaolus, et üha rohkem liikmesriike koguvad teavet aruandluskoormuse kohta ja neil on võimalik kvantifitseerida, kui palju vajavad andmeesitajad keskmiselt aega küsimustike või aruandevormide täitmiseks. Selline teave kogutakse andmeesitajatelt küsimustike abil või tehakse kindlaks eriuuringute abil. Umbes pooled liikmesriigid kasutavad jäätmetatistika peamise allikana haldusandmeid ja väldivad seega andmeesitajate koormamist lisaküsimustikega. Muud riigid kasutavad haldusandmeid ühena paljudest andmeallikatest. Väikeettevõtted on vabastatud statistilistest uuringutest erineval moel¹⁴.

¹⁴ Väikeettevõtete uuringutest väljajätmise osas toimitakse erinevalt. Mõned riigid teevad väikeettevõtete kohta valikuuringu ning ekstrapoleerivad tulemused. Enamik riike on nad siiski täielikult uuringutest

Kasvab nende riikide arv, kes on võtnud kasutusele või kavatsevad võtta kasutusele elektroonilised andmeesitussüsteemid, st süsteemid, mis edastavad jäätmeõigusaktide alusel nõutavad andmed automaatselt jäätmekäitluskohtadest statistikaasutustele. Elektroonilised andmeesituvahendid osade või kõigi jäätmeandmete jaoks on nüüd olemas Belgias, Horvaatias, Taanis, Iirimaal, Leedus, Ungaris, Austrias, Poolas, Portugalis, Sloveenias, Rootsis, Norras ja Ühendkuningriigis.

7. NÄITAJATE VÄLJATÖÖTAMINE

Kogutud andmeid kasutatakse näitajate arvutamiseks. Näiteks [liidu säästva arengu näitajad](#), mis käsitlevad „[jäätmeteket, arvestamata peamisi mineraaljäätmey](#)“ ja „[ohtlike jäätmete teket majanduse tegevusalade kaupa](#)“, on kättesaadavad Eurostati veebisaidil. Need näitajad on esitatud kilogrammides elaniku kohta, et hõlbustada liikmesriikide võrdlemist.

On välja töötatud uus näitajate kogum, mis käsitleb [jäätmehooldust, arvestamata peamisi mineraaljäätmey](#). Näitaja kirjeldab riiklikul tasandil tekkinud jäätmete lõpptöötlemist¹⁵. Erinevalt määruse alusel kogutud andmetest võetakse arvesse ka eksporditud jäätmete käitlemist, samas on imporditud jäätmed selle näitaja puhul arvestamata jäetud.

Neid näitajaid saab kasutada väärtuslikku sisendina komisjoni [ringmajanduse strateegia](#) rakendamise järelevalves.

8. SAAVUTUSED JA TULEVIKUVÄLJAVAATED

Pärast aruandluse algust 2006. aastal on jäätmetatistika koostamisel saavutatud olulist edu. Liikmesriikide esitatavate andmete täielikkus on pidevalt paranenud. Jäätmetatistika võrreldavus riikide vahel on enamiku jäätmekategooriate ning sektorite puhul muutunud üsna heaks ja suurt edu on saavutatud andmete täieliku katvuse saavutamisel. Kokkuvõttes on enamiku riikide esitatud andmed nõutava kvaliteeditasemega. Et aidata täita ELi keskkonna-, tööstus- ja toorainepoliitika eesmäärke, on siiski vaja veel täiendavaid edusamme. Komisjon jätkab liikmesriikidega koostööd nende paranduste tegemisel, näiteks seminaride ja parimate tavade vahetamise kaudu.

Nüüd, mil 2012. aasta andmed on laekunud, on jäätmetekke ja -käitluse andmed olemas viie vaatlusaasta, s.t aastate 2004–2012 kohta. Pikemate aegridadega on andmetest rohkem kasu, näiteks näitajate väljatöötamiseks või sisendina kliimaga seotud analüüsid.

Samas tuleb märkida, et mõnes riigis tehtud metoodika parandused võivad ikka veel aegridadele olulist mõju avaldada, seda nii riigi kui ka EL-28 koondnäitajate osas. Arengut ajas tuleks seega siiski veel tõlgendada ettevaatlikult ja alles pärast hoolikat alusandmete analüüsi.

välja jätnud. Vastavaid arvvaartusi võib kas ignoreerida, kui väikeettevõtete väljajätmine on kooskõlas määruse artikli 3 katvuse ja kvaliteedi eesmärkidega, või need võib ekstrapoleerida faktoripõhiste hindamismudelite abil. Riigid on ette näinud erinevad väljajätmisskünnised, mille aluseks on enamasti töötajate arv või aasta jooksul tekitatud jäätmete kogus. Mõned riigid kombineerivad need kaks kriteeriumi, soovides tagada, et andmete kogumine kataks ka väikeettevõtete, kui nad ületavad ettenähtud jäätmetekitamise künnise.

¹⁵ Näitaja hõlmab kõiki jäätmeid, välja arvatud „peamisi mineraaljäätmey“. Sellega nähakse ette sidus näitajate kogum, mis hõlmab kõiki määruse II lisa 8. jaos esitatud jäätmekäitluse kategooriaid. Selle näitajate kogumi aluseks on määrusekohased jäätmetöötlemise andmed, mis kajastavad jäätmekoguseid, mida hooldatakse liikmesriikides. Lisaks kasutatakse väliskaubandusstatistika (Comext) andmeid või riiklikke andmeid jäätmete impordi/eksporti kohta, et lisada arvestusse eksporditud jäätmekogused ja jätta sellest välja imporditud jäätmekogused.